

Prof. Dr. M. Münir Aktepe
(7 Eylül 1917 - 26 Haziran 1996)

Nekroloji:

PROF.DR. M. MÜNİR AKTEPE'NİN HAYATI VE ESERLERİ

Prof.Dr. MÜCTEBA İLGÜREL

Prof. Dr. M. Münir Aktepe, 7 Eylül 1917 (1333) de İzmir'in İkiçeşmelik semtinde 832. sokak (diğer adı Dalya) daki evlerinde dünyaya gelmiştir. Babası Mehmet Dursun Efendi, annesi Ayşe Feride Hanım'dır. Prof. Münir Aktepe'nin ailesi Erzincan'a bağlı Kemah kazasındandır. Menşe itibariyle anne ve baba tarafından Abdülkadir-oğullarına, anneannesi tarafından Hacı Halil-zâdelere mensuptur. O doğduğu zaman ailenin bir kısmı Erzurum, Bitlis, Muş ve Trabzon'un peşpeşe Rus istilâsına (1916) uğraması üzerine Erzincan'dan İzmir'e göç etmiş bulunuyordu. Babasının yıllar süren askerlik görevi dolayısıyla Prof. Aktepe, ilk çocukluk yıllarını, annesinin babası İzmir Memleha Müdürü olan Süleyman Efendi'nin Çamaltı nahiyesindeki evinde geçirdi. Babasının askerlik görevinin hitama ermesi üzerine İzmir'e getirilen Prof. Aktepe, İzmir'in Yunan işgali altında bulunuşuna ve 9 Eylül 1922 de Türk ordusunun şehre girişine şahit oldu. İlkokul çağına gelmesi üzerine özel Şemsülmaarif Okulu'na başladı. Ancak bu okulun lağvedilmesi üzerine, İstiklâl İlkokulu'nda tahsiline devam edip 1930 yılında buradan "Pekiye" derece ile mezun oldu. 1930-1933 yıllarında İzmir Karataş Ortaokulu'nda ve 1933-1936 yıllarında İzmir Erkek Lisesi'nde öğrenimine devam ederek Haziran 1936 da buradan "Pekiye" derece ile diploma almaya hak kazandı.

Prof. Aktepe orta halli bir ticaret erbabının oğluydu. Tahsile devam eden daha üç kardeşinin bulunmasından dolayı yüksek tahsil için bir yıl beklemek zorunda kaldı. Zira o yıllarda İzmir'de üniversite bulunmuyordu. İstanbul veya Ankara'ya gitmek zarureti vardı. Bu yüzden bizzat çalışıp, tasarruf edeceği para ile müteakip yıl yüksek tahsile başlamaya karar verdi. Vaktiyle diploma aldığı Karataş Ortaokulu'na tarih-coğrafya-yurttaşlık bilgisi derslerini okutmak üzere vekil öğretmen olarak tayin olundu. Onun bu görevi 2 Kasım 1936-19 Haziran 1937 tarihleri arasında sürdü. Daha sonra İzmir P.T.T. idaresinde görev aldı. O bu görevlerde iken İzmir Valisi Fazıl Güleç ile Halkevi Başkanı Bayan Şehime Yunus'u tanıdı. Bu kimselerin tensibi ile Kasım 1937 yılında başlamak üzere 4 yıllık yüksek öğrenim bursuna layık görüldü. Bir yıllık tarih-coğrafya öğretmenliği tecrübesi, Prof. Akte-

pe'ye meslek seçiminde yön vermiştir. Bu mesleği çok sevmiş olmasından dolayı, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'ne kaydını yaptırdı. Tarih derslerinden başka yan disiplin olarak coğrafya ve felsefe derslerini de aldı. Başarılı bir tahsil hayatı geçirip, aldığı mezuniyet tezi olan *Mahmud II Devrinde Rize Ayanı Tuzcu-oğulları İsyanı* ile göz doldurdu. Nihayet 20 Ekim 1941 de mezun oldu. Onun tahsil hayatı bugünkü Edebiyat Fakültesi'nin yerinde bulunan Zeynep Hanım Konağı'nda geçti. Bu zaman zarfında Şehzadebaşı'ndaki Ege Yurdu'nda kaldı.

Yüksek tahsilini ikmal eden Prof. Aktepe 3 Kasım 1941 de vatanî görevini de tamamlamak üzere Ankara Piyade Yedek Subay Okulu'nda öğrenci oldu. Buradan mezun olduktan sonra, çektiği kur'a neticesinde, asteğmen rütbesi ile 1 Mayıs 1942 tarihinde Bolayır'ın kuzeyindeki Doğanarslan-Ortaköy-Kavak hattını tutan 66. Korugan Alayının 2. Taburunda göreve başladı. Savaş yılları olmasından dolayı oldukça sıkıntılı günler geçiren Prof. Aktepe, 8 Nisan 1944 de tezkere aldı. Askerlik süresi takriben 2,5 yıl sürmüştür. Terhisini müteakip İstanbul'a gelip Millî Eğitim Bakanlığı'ndan tayin beklemeye başladı. Bu sırada hocası Ord.Prof. Cavid Baysun'un daveti üzerine, 5 Ekim 1944 de fakültenin tercümanlık kadrosunda kitaplık memuru olarak 75 lira maaşla tayin olundu. Bu görevi 28 Şubat 1945 tarihine kadar devam etti.

Prof.Dr. M. Münir Aktepe 1 Mart 1945 tarihinde asistan olarak tayin edildi. Böylece resmen ilmî kariyere intisap etmiş oluyordu. Bir yıl sonra da Hocası Ord.Prof. Cavid Baysun'un bir yazısı ile meslekteki asaleti tasdik edildi. Bu sırada *Osmanlı Türklerinin Rumeli'ye Yerleşmeleri* adlı Doktora tezi çalışmalarına devam etmekteydi. Bu çalışmalarını normal sürede bitirerek, 11 Haziran 1949 da imtihana girdi. Başarılı olup "Pekiyi" derece ile Dr. ünvanını aldı. Prof. Aktepe bu yıllarda genç bir ilim adamı olarak bugün de hâlâ önemini koruyan "*Naima Tarihi'nin Yazma Nüshaları Hakkında*" ve "*Osmanlıların Rumeli'de İlk Fethettikleri Çimbi Kal'ası*" adlı araştırmalarını yayınladı. 19 Ekim 1950 tarihinde Paris'e giden Prof. Aktepe, National Bibliotheque'deki yoğun çalışmalarından sonra 22 Nisan 1952'de Türkiye'ye döndü. Bu arada bir müddettir Türkiyat Enstitüsü Müdürlüğü yapmakta olan Hocası Prof. Baysun'un tensibi ile 27 Mayıs 1952 de Müdür yardımcılığına tayin edildi.

Daima ilmî faaliyetler içinde bulunan Prof. Aktepe, Dr. Asistanlık müddetini tamamlayıp, 15 Ocak 1954 den itibaren doçentlik imtihanlarına girmeye başladı. Bütün safhaları bir devrede tamamlayarak Yeniçağ Tarihi Doçenti oldu. *Patrona İsyanı (1730)* adlı eser onun Doçentlik tezidir. Prof.Dr. M. Münir Aktepe başarılı bir öğretim üyesi olarak çalışmakta iken, 27 Mayıs 1960 İhtilâli icraatı içinde 28 Ekim 1960 da 114 sayılı kanun gereğince 147 üniversite mensubu ile birlikte sebep gösterilmeden affedildi. Bu esnada Edebiyat Fakültesi Mezunları Cemiyeti Başkanı ve Türkiye Muallimler Birliği İkinci Başkanı olarak da çalışmakta idi. Bu sebeple Aralık 1960 tarihinde Türkiye Muallimler Birliğini temsilen Kurucu Meclis üyeliğine seçildi. 6 Ocak 1961'den itibaren Ankara'da Kurucu Meclis çalışmalarında bulundu. Prof. Aktepe, Kurucu Meclis üyeliği süresince fakülteden izinli sayıldı. Aynı zamanda 28 Nisan 1961 ile 25 Nisan 1962 tarihleri arasında İstanbul Çapa Eğitim Enstitüsü'nde tarih hocalığı ile görevlendirilmişti. Ancak zamanın hükümetinin 147 üniversite öğretim üyesinin görevleri başına dönme kararı üzerine Prof. Aktepe, 26 Nisan 1962 de üniversitedeki vazifesi başına döndü. 23 Kasım 1962 tarihinde İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü'nün uyunu ile 6 ay Almanya'da kütüphâne ve müzelerde çalışmalar yapmak üzere yurt dışına gitti. Dönüşünü müteakip Prof. Aktepe, bir yandan çalışmalarına devam ediyor bir yandan da öğrencilerin yetişmesine yardımcı oluyordu. Bu arada mezuniyet safhasına gelmiş öğrencilerin tezleriyle de yakından ilgili idi. Ayrıca Bölümün yayın organı olan *Tarih Dergisi*'nin muntazam çıkması için her şeyi ile bizzat meşgul oluyordu. Bu çalışmalarının yanı sıra 17 Eylül 1963'den itibaren uzun yıllar hizmet edeceği Fakülte Yönetim Kurulu'na da seçilmiş bulunuyordu.

Üniversite öğretim üyeliğinin son safhasına gelmiş bulunan Doç. Dr. Aktepe, jüri üyeleri olan Cavid Baysun, Besim Darkot, Cemal Tukin, Fikret Işıltan ve İbrahim Kafesoğlu'nun oybirliği ve Üniversite Senatosunun kararı ile 19 Mart 1964'de Profesör oldu. Bu sırada kadro imkânı olmamasından dolayı kadrosuz olarak görevine devam etti. 25 Mayıs 1967 de Fakülte Kurulu tarafından senatör seçildi ve bu görevi yıllarca sürdürdü. Hocası Prof. M. Cavid Baysun'un 19 Kasım 1968'de vefatı üzerine ondan boşalan kadroya tayin edildi. Prof. Aktepe ilmî faaliyetler ve idarecilik yanında bölüme ve tarih araştırmalarına daha yararlı olmak üzere Fakülte bünyesinde bir Tarih Araştırmaları Enstitüsü'nün kurulmasına ön ayak olmuştur. Tamamen onun gayret ve himmetleriyle gerçekleşen bu Enstitü, 21 Eylül 1968 den itibaren faaliyete geçmiştir. 6 Mayıs 1969'da kurduğu bu Enstitüye müdür seçildi.

Yine onun sevk ve idaresinde Enstitünün yayın organı olan *Tarih Enstitüsü Dergisi*'nin ilk sayısı, Ekim 1970'de yayın hayatına atıldı. Bu sûretle öğrencisiyle ve öğretim kadrosuyla genişleyen Bölümün artan ilmî faaliyetlerine cevap verilmiş oluyordu. Enstitüye ait bir kütüphâne tesisine de büyük önem veren Prof. Aktepe, birçok kaynak eserin burada toplanmasına da vesile olmuştur.

Prof.Dr. M. Münir Aktepe yoğun ilmî faaliyetleri ile birlikte 13 Mart 1964'de Türkiye Gayr-i Menkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu üyeliğine de seçildi. O bu sıfatla tarihî eserlerin korunmasına ihtimam gösterir, taviz vermezdi. Bundan başka Prof. Aktepe 27 Nisan 1967 de Türk Tarih Kurumu aslı üyeliğine de seçilmiş ve Kurumun ilmî faaliyetlerinde aktif görev almıştır. 26 Ocak 1996 tarihinde Türk Tarih Kurumu'nda yapılan bir törenle şeref üyeliği ile taltif edilmiştir. Hizmet etmeyi kendisine şiar edinmiş bulunan Prof. Aktepe, Kasım 1970 tarihinde Edebiyat Fakültesi Dekanlığı'na da seçilmiş; ancak o günlerin karmakarışık havası içinde lâıykı vechile hizmet etmenin imkânsızlığını görüp, kısa sürede bu görevden ayrılmayı tercih etmiştir. Prof. Aktepe 31 Ocak 1983'de kendi arzusu ile emekli olmuştur. Eşi Nurten Aktepe, Alman Lisesi Edebiyat öğretmenliğinden emeklidir. Evli bir kızı ve torunu bulunmaktadır.

Öğrencisi olmaktan büyük mutluluk duyduğum Hocam Prof.Dr. M. Münir Aktepe, öğrencilerin yetişmesinde ihtimam gösterirdi. Özellikle onların mezuniyet tezleri ile bizzat ilgilenirdi. Öğrencilerin yetişmesinde derslerin yanında yurt gezilerinin de yararlı olacağını düşünerek, birçok Anadolu şehrine geziler düzenlenmesini sağlamıştı. Yanında genç arkadaşlara Doktora tezi yaptırmış; birçoklarının tez savunmasında bulunmuştur.

Prof.Dr. M. Münir Aktepe, 26 Haziran 1996 Çarşamba günü 79 yaşında iken ânî olarak vefat etmiş, 28 Haziran'da Ortaköy Kabristanı'nda toprağa tevdi edilmiştir.

ESERLERİ*

- "Enverî (Elhâc Sa'dullah)", *İA*, IV (1946), 281-283.
- "Es'ad Efendi (Ahmed-)", *İA*, IV (1947), 357-358.
- "Es'ad Efendi (Mehmed-)", *İA*, IV (1947), 358-359.
- "Es'ad Efendi (Mehmed-)", *İA*, IV (1947), 362-363.
- "Es'ad Efendi (Mehmed-)", *İA*, IV (1947), 363-365.
- "Naimâ Tarihi'nin Yazma Nüshaları Hakkında", *TD*, I/1 (1949), 35-52.
- "Osmanlıların Rumeli'de İlk Fethettikleri Çimbi Kal'ası", *TD*, I/2 (1950), 283-307.
- "Tuzcu Oğulları İsyanı", *TD*, III/5-6 (1953), 21-52.
- "Damad İbrahim Paşa Devrinde Lâle", *TD*, IV/7 (1953), 85-126.
- "Damad İbrahim Paşa Devrinde Lâle", *TD*, V/8 (1953), 85-104.
- "XIV. ve XV. Asırlarda Rumeli'nin Türkler Tarafından İskânına Dair", *TM*, X (1953), 299-312.
- "Damad İbrahim Paşa Devrinde Lâle", *TD*, VI/9 (1954), 23-38.
- "Ahmed III. Devrinde Şark Seferine İştirâk Edecek Ordu Esnafı Hakkında Vesikalar", *TD*, VII/10 (1954), 17-30.
- "Damad İbrahim Paşa Devrinde Lâle'ye Dair Bir Vesika", *TM*, XI (1954), 115-130.

* a Yayınlar yayınlanış tarihine göre dizilmiştir.

b Makalelerin içinde bulunduğu dergi ve ansiklopedi adlarında şu kısaltmalar kullanılmıştır:

BTTD	<i>Belgelerle Türk Tarihi Dergisi</i>
DİA	<i>Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi</i>
EI ²	<i>The Encyclopedia of Islam (Yeni Edisyon)</i>
İA	<i>İslam Ansiklopedisi</i>
KTİA	<i>Küçük Türk-İslam Ansiklopedisi</i>
ML	<i>Meydan Larousse</i>
TD	<i>Tarih Dergisi</i>
TED	<i>Tarih Enstitüsü Dergisi</i>
TM	<i>Türkiyat Mecmuası</i>
VD	<i>Vakıflar Dergisi</i>

"Kemankeş Ali Paşa", *İA*, VI (İstanbul 1954), 571-573.

"Kenan Paşa (Sarı-)", *İA*, VI (1954), 573-575.

"Kosova", *İA*, VI (1954), 869-876.

"Vak'anüvis Râşid Mehmed Efendi'nin Eşref Şah Nezdinde Elçiliği ve Buna Takaddüm Eden Siyasî Münasebetler", *TM*, XII (1955), 155-178.

"Cavid Baysun, Cevdet Paşa, Tezâkir", *TM*, XII (1955), 280-282 (Tanıtma).

"Mahmud I", *İA*, VII (1956), 158-165.

"1727-1728 İzmir İsyanına Dair Bazı Vesikalar", *TD*, VIII/11-12 (1956), 71-98.

"Mehmed Efendi (Lâlezârî, Şeyh-)", *İA*, VII (1957), 579.

"Mehmed Tahir (Lâlezârî-)", *İA*, VII (1957), 612-613.

"Mehmet Paşa (Sultan-zâde-)", *İA*, VII (1957), 605, 607.

"Mehmed Paşa (Tiryaki-)", *İA*, VII (1957), 607-609.

"Mehmed Paşa (Yeğen-)", *İA*, VII (1957), 609-610.

"XVII. Asra Âit İstanbul Kazası Avarız Defteri", *İstanbul Enstitüsü Dergisi*, III (1957), 109-139.

"Fatih Sultan Mehmed'in Ailesi Hakkında", *Bilgi*, XI/122 (1957), 6-8.

"Devletin Mâlî Durumunun İslahına Dâir Bir Risâli: Düstûrû'l-amel li-İslahi'l-halel", *Bilgi*, XI/ 128 (1957), 7-9.

"Hoca Sa'deddin Efendi'nin *Tâcü't-tevârih*'i ve Bunun Zeyli Hakkında", *TM*, XIII (1958), 101-116.

"XVIII. Asrın İlk Yarısında İstanbul'un Nüfus Mes'alesine Dâir Bazı Vesikalar", *TD*, IX/13 (1958), 1-30.

Patrona İsyanı (1730), İstanbul 1958.

"Yahya Kemal Beyathı", *Bilgi*, XII/140-141 (1959), 5-9.

"Fâtih'in Kayınpederi Zağanos Mehmed Paşa ve Torunları Hakkında", *Bilgi*, XIII/146 (1959), 8-9.

"Mustafa I.", *İA*, VIII (1959), 692-695.

“Mustafa Paşa (Kemankeş, Kara-)” *İA*, VIII (1959), 730-732.

“Mustafa Paşa (Merzifonlu, Kara-)", *İA*, VIII (1959), 736-738.

“İbtihacü't-tevârih", *TD*, X/14 (1959), 71-84.

“Başvekâlet Arşivindeki Vesikalara Nazaran İzmir İsyanı 1717-1728", *V. Türk Tarih Kongresi*, Ankara 1960, 674-681.

“Matbah Emîni Halil Efendi'ye Dâir Bazı Notlar", *TD*, XI/15 (1960), 65-70.

“Nevşehirli Damad İbrahim Paşa'ya Dâir İki Vakfiye", *TD*, XI/15 (1960), 149-160.

“Nâdir (İran Şahı)", *İA*, IX (1960), 21-31.

“Nevşehirli İbrahim Paşa", *İA*, IX (1962), 234-239.

“Damad İbrahim Paşa Evkafına Dâir Vesikalar", *TD*, XIII/17-18 (1963), 17-26.

“İzmir'e Âit Bâzi Kitâbeler ve Notlar", *TD*, XIV/19 (1964), 57-80.

“Bekir Sıtkı Baykal, Destârî Sâlih Tarihi", *TD*, XIV/19 (1964), 166-168 (Tanıtma).

“Cavid Baysun, Cevdet Paşa, Tezâkir", *TD*, XIV/19 (1964), 165-166 (Tanıtma).

“Es'ad Efendi, Ahmed", *Eİ²*, II (1965), 712-713.

“Es'ad Efendi, Mehmed", *Eİ²*, II (1965), 713.

“Es'ad Efendi, Mehmed", *Eİ²*, II (1965), 713-174.

“Es'ad Efendi, Sahhaflar Sheykhi-zâde Seyyid Mehmed", *Eİ²*, II (1965), 714.

“Mehmed Salâhî Bey ve Mecmuası Hakkında Bâzi Notlar", *TD*, XV/20 (1965), 55-72.

“Mehmed Salâhî Bey ve Mecmuası'ndan Bâzi Kısımlar", *TD*, XVI/21 (1966), 15-38.

Mehmed Salâhî, Girit Meselesi 1866-1889, İstanbul 1967.

“Dürrî Ahmed Efendi'nin İran Sefâreti", *BTTD*, Sayı 1 (Ekim 1967), s. 56-60; Sayı 2 (Kasım 1967), s. 60-63; Sayı 3 (Aralık 1967), s. 64-66; Sayı 4 (Ocak 1968), Sayı 5 (Şubat 1968), s. 53-56; Sayı 6 (Mart 1968), s. 82-84.

"Mehmed Salâhî Bey ve II. Abdülhâmid'e Selânik Hakkında Sunduğu 31 Temmuz 1304 Tarihli Rapor", *TD*, XVII/22 (1968), 79-96.

"II. Abdülhamid'le İlgili Belgeler", *BTTD*, Sayı 5 (Şubat 1968), s. 11-18.

"Abdülhamid'in Coblenz Seyahatı Anıları ve II. Wilhelm'in İstanbul'u Ziyareti", *BTDD*, Sayı 6 (Mart 1968), s. 32-34.

"Türkiye'de Akademi Meselesi ve II. Abdülhamid'e Dil Akademisi Hakkında Sunulan Lâyiha", *BTTD*, Sayı 8 (Mayıs 1968), s. 22-28.

"Atatürk'e Dâir Bazı Belgeler", *Belleten*, XXXII/128 (1968), 441-457.

"Âbide ve San'at Eserlerimize Âit Türk Tarihi'nde Mevcut Bilgiler", *Sanat Tarihi Yıllığı*, İstanbul 1968, s.169-183.

"Derya Kapdanı Mustafa Paşa ve Bir Vakfiyesi", *BTTD*, Sayı 15 (Aralık 1968), s. 31-39.

"Şefik Mehmed Efendi", *İA*, XI (1968), 384-386.

"XVIII. Yüzyıl Vezirlerinden Kapdân-ı Derya Kaymak Mustafa Paşa'ya Âit Vakfiyeler", *VD*, VIII (1969), 15-36.

"Ord. Prof. M. Cavid Baysun", *Belleten*, XXXIII/129 (1969), 97-113.

"Mehmed Salâhî Bey ve Mecmuası'ndan Bâzi Notlar", *TD*, 23 (1969), 51-74.

"Abdülaziz", *ML*, I (1969), 25-27.

"Abdülhamid I" *ML*, I (1969), 29-30.

"Abdülmeccid", *ML*, I (1969), 34-35.

"Ahmed II", *ML*, I (1969), 166-167.

"Ahmed III", *ML*, I (1969), 167-169.

"Ahmed Cevdet Paşa", *ML*, I (1969), 171-172 (N. Sami Banarlı ve H. Ziya Ülken'le).

"Ahmed Paşa (Humbaracıbaşı)", *ML*, I (1969), 179-180.

"Ahmed Rasim", *ML*, I (1969), 181-182 (S.E. Siyavuşgil'le).

"Ahmed Tefik Paşa", *ML*, I (1969), 183-184.

"Ahmed Vefik Paşa", *ML*, I (1969), 184 (N. Sami Banarlı ve Sevda Şener'le).

"Alemdar Mustafa Paşa", *ML*, I (1969), 296-297.

"Alemdâr Vak'ası", *ML*, I (1969), 297.

"Ali Paşa (Tepedelenli-)", *ML*, I (1969), 322-323.

"Balkan antantı veya paktı", *ML*, II, 114.

"Balkan Birliği", *ML*, II (1969), 114.

"Barbaros Hayreddin Paşa", *ML*, II (1969), 150-151.

"Bâyezid I Yıldırım", *ML*, II (1969), 217-218.

"Bâyezid II", *ML*, II (1969), 218-219.

"Canbulad", *ML*, II (1969), 767.

"Taşköprü-zâde", *İA*, XII/1 (1970), 41-46.

1720-1724 Osmanlı-İran Münâsebetleri ve Silâhşör Kemânî Mustafa Ağa'nın Revan Fetihnâmesi, İstanbul 1970.

"İpşir Mustafa Paşa ve Kendisi İle İlgili Bâzı Belgeler", *TD*, 24 (1970), 45-58.

"Baltacı Mehmed Paşa'nın 1711 Prut Seferi İle İlgili Emirleri" *TED*, 1 (1970), 131-170.

"Szigetvar Livası Kanun-nâmesi", *Kanûnî Armağanı*, Ankara 1970, s. 187-202.

"İzmir Hanları ve Çarşıları Hakkında Ön Bilgi", *TD*, 25 (1971), 105-154.

"Mehmed Efendi'nin Lehistan Sefâreti ve Sefâretnâmesi", *TED*, 2 (1971), 131-140.

"Husayn Pasha, Küçük Hüseyin Pasha", *EI²*, III (1971), 627-628.

"İpshir Mustafa Pasha (?-1655)", *EI²*, III (1971), 1248.

"İbrahim Pasha, Nevşehirli", *EI²*, III (1971), 1002-1003.

"Manisa Âyanlarından Kara Osmanoğlu Mustafa Ağa ve Üç Vakfiyesi Hakkında Bir Araştırma", *VD*, IX (1971), 367-382.

- “İzmir Şehri Osmanlı Medreseleri”, *TD*, 26 (1972), 97-118.
- “Osmanlı Devri İzmir Câmî’leri Hakkında Ön Bilgi”, *TED*, 3 (1973), 177-212.
- “Topal Osman Paşa”, *İA*, XII/1 (1968), 439-442.
- “Kara Osman-oğlu Hacı Osman Ağa’ya Âit İki Vakfiye”, *VD*, X (1973), 161-174.
- “İzmir’in Hisar veya Yakub-Bey Câmî’i”, *TD*, 27 (1973), 85-98.
- “Mustafa Kemal Atatürk ve Samsun”, *Cumhuriyetin 50. Yılına Armağan*, İstanbul, 1973, 1-22.
- “Osmanlı Devri İzmir Câmî ve Mescidleri hakkında Ön Bilgi II”, *TED*, 4-5 (1974), 91-194.
- “Abdülmeccid”, *Küçük Türk-İslam Ansiklopedisi*, I (1974), 27-30.
- “Ahmed III.”, *Küçük Türk-İslam Ansiklopedisi*, I (1974), 41-44.
- Mehmed Emnî Beyefendi (Paşa)’nın Rusya Sefâreti ve Sefâret-nâmesi*, Ankara 1974.
- “Atatürk’ün Sofya Ateşeliği’ne Kadar İttihad ve Terakkî Cemiyeti İle Olan Münâsebetleri ve Bu Hususla Alâkalı Bir Belge”, *Belleten*, XXXVIII/150 (1974), 263-294.
- “Kapdan-ı Deryâ Moralı Aşçı İbrahim Paşa ve Vakfiyeleri”, *TED*, 6 (1975), 177-203.
- “Nâdir Şah’ın Osmanlı Padişâhı I. Mahmud’a Gönderdiği Taht-ı Tâvus Hakkında”, *TD*, 28-29 (1975), 113-122.
- “Kâğıthane’ye Dâir Bâzı Bilgiler”, *Ord. Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı’ya Armağan*, Ankara 1976, 335-363.
- Şem’dânî-zâde Fındıklılı Süleyman Efendi Târihi*, Mür’it-tevârih, I, İstanbul 1976; II/A, İstanbul 1978; II/B, İstanbul 1980; III, İstanbul 1981.
- “Kara Osmanoğlu Mehmed Ağa bin Hacı Ömer Ağa”, *VD*, XI (1977), 57-66.
- F. Th. Djikema, *The Ottoman Historical Monumental Inscriptions in Edirne*, Leiden E.J. Brill, 1977, *TD*, 31 (1977), 328-329 (Tanıtma).

A.H. De Groot, *The Ottoman Empire and Dutch Republic: A History of The Earliest Diplomatic Relations 1610-1630*, Leiden/İstanbul 1978, TED, 9 (1978), 487-488 (Tanıtma).

"İsmail Paşa, Nishandji" *EI²*, IV (1978), 193-194.

"Khadım Hasan Pasha Sokolli" *EI²*, IV (1978), 900-901.

"İstanbul Fenerbahçesi Hakkında Bazı Bilgiler", *TD*, 32 (1979), 349-372.

"Vak'anüvis Ahmed Lütü Efendi ve Tarihi Hakkında Bâzı Bilgiler", *TED*, 10-11 (1981), 121-152.

Andreas Tietze, *Mustafa Ali's counsel for Sultans of 1581*, Edition Translation, Österreichische Akademie der Wissenschaften, 137 band, *TED*, 10-11 (1981), 448-449 (Tanıtma).

"Sunuş: Atatürk'ün Doğumunun Yüzüncü Yılında", *Doğumunun 100. Yılında Atatürk Armağanı*, İstanbul 1981, s. VII-IX.

"Cumhuriyet Devrinde Kurulan Kitablıklar: Tarih Araştırmaları Enstitüsü Kütüphanesi ve Burada Bulunan Belgelerle Yazma Eserler Hakkında", *Doğumunun 100. Yılında Atatürk Armağanı*, İstanbul 1981, s. 185-242.

"Dünkü Fransızlar Blak Bey ve Oğlu", *TD*, 33 (1982), 255-270.

"Moldovancı Ali Paşa ve Mezar Kitabesi", *TED*, 12 (1982), 405-426.

"Osmanlı Saltanatının Sonu", *Journal of Turkish Studies (Türklük Bilgisi Araştırmaları)*, Orhan Şaik Gökyay Armağanı, VI, Harvard 1984, 1-13.

Vak'anüvis Ahmed Lütü Efendi Tarihi, IX, İstanbul 1984; X, Ankara 1988; XI, Ankara 1989; XII, Ankara 1989; XIII, Ankara 1990; XIV, Ankara 1991; XV, Ankara 1993.

"Kosova", *EI²*, V (1986), 275-277.

"Lütü Efendi", *EI²*, V (1986), 836-837.

"II. Mahmud Devrinde Osmanlı-Sardunya Münâsebetleri", *Belgeler*, XI/15 (1986), s. 89-144.

"II. Mahmut Devri Osmanlı İmparatorluğu ile Sardunya Krallığı Münâsebetlerine Dair İrade-i Seniyyeler", *Belegeler*, XII/16 (1988), 101-112.

"II. Mahmud Devrinde Osmanlı-Sardunya Münâsebetlerine Dâir Bâzi Belgeler III", *Belgeler*, XIII/17 (1988), 183-212.

"Abdurrahman Eşref Efendi", *DİA*, I (1988), 161.

"Mehmed Salih Efendi", *EF²*, VI (1991), 1004.

"Amcazâde Hüseyin Paşa", *DİA*, III (1991), 8-9.

"Babadağı", *DİA*, IV (1991), 371-372.

"İzmir'de Osmanlı Devri Medreseleri", *Üç İzmir*, İstanbul 1992, s. 85-99.

"İzmir Çeşmeleri", *Üç İzmir*, İstanbul 1992, s. 100-123.

"İzmir'de Osmanlı Devri Medreseleri", *Üç İzmir*, İstanbul 1992, 85-89.

"İzmir Çeşmeleri", *Üç İzmir*, İstanbul 1992, 100-123.

"Baysun, Mehmet Cavit (1899-1968)", *DİA*, V (1992), 275-276.

"Baltacı Mehmed Paşa", *DİA*, V (1992), 35-36.

"Çandarlı", *DİA*, VIII (1993), 209-211.

"Çandarlı Ali Paşa", *DİA*, VIII (1993), 211-212.

"Çandarlı Halil Paşa", *DİA*, VIII (1993), 212-213.

"Çandarlı İbrahim Paşa (ö. 832/1429)", *DİA*, VIII (1993), 213-214.

"Çandarlı İbrahim Paşa (ö. 905/1499)", *DİA*, VIII (1993), 214.

"Çandarlı Kara Halil Hayreddin Paşa", *DİA*, VIII (1993), 214-215.

"Çeşme", *DİA*, VIII (1993), 287-288.

"Çeşme Vak'ası", *DİA*, VIII (1993), 288-289.

"Çimbi", *DİA*, VIII (1993), 317-318.

"Çorlulu Ali Paşa Silâhdar", *DİA*, VII (1993), 370-371.

"Damad İbrahim Paşa, Nevşehirli", *DİA*, VIII (1993), 441-443.

"Enverî, Sâdullah", *DİA*, XI (1995), 268-270.

"Es'ad Efendi, Hoca-zâde", *DİA*, XI (1995), 340-341.

"Es'ad Efendi, Vassâfzâde", *DİA*, XI (1995), 247.

"Hasan Paşa, Damad", *DİA* (Yayımlanacak).

"Hekimoğlu Ali Paşa", *DİA* (Yayımlanacak).

"İpşir Mustafa Paşa", *DİA* (Yayımlanacak).

"Kağıthane", *DİA* (Yayımlanacak).

"Kemankeş Ali Paşa", *DİA* (Yayımlanacak).

"Kosova", *DİA* (Yayımlanacak).